

ljudstva. Nas Slovence bodo naprej odirali, davke bodo naprej neusmiljeno izterjevali. Naši vojaki bodo še dalje morali služiti v malarični Makedoniji; korupcija se bo, bujno razvijala. Mirno lahko trdimo:

Pašič in Radič sta igrala in igrala v škodo nas vseh pod skupnim klobukom!

Radičevci za vojsko.

Radič se je popolnoma spremenil. Vsa leta je pridigoval proti militarizmu. Govoril je vojakom, govoril starišem, da je on proti vojski, proti vojaški službi, proti ogromnim izdatkom za armado.

A danes? Radič je največji zagovornik militarizma. Naročil je, ko je še bil zaprt, da naj njegova poslanca dr. Superina in Pavle Radič v narodni skupščini govorita za vojaštvo. In res sta dr. Superina 26. marca in Pavle Radič 27. marca 1925 v svojih govorih izjavila, da se mora vojaštvo še razširiti in pomnožiti. Pavle Radič je doslovno izjavil:

Radičeva stranka smatra kot nujno potrebo, da se vojaška dolžnost pri moških še razširi in se neha šele s smrtjo.

V deklaracijo (delovni načrt) Pašič-Radičeve vlade so djali točko, da se nova vlada ne bo branila nobenih denarnih žrtv, da se armada ojači (razširi). Ko je minister Gjuričič (Pašičev namestnik) čital odstavek o vojski, so Radičevi poslanci (tudi Kelemina) ploskali in klicali: Živijo srbska vojska (armada)! Iz tega vidimo, da bo sedanja vlada izdatke za armado še povečala. To se bo zgodilo že v sedanjem začasnem proračunu. Posledica temu bo: zopetno zvišanje davkov.

Ko se je pripeljal Radič dne 22. julija v Beograd, se je popoldne odpeljal na goro Avalo blizu Beograda in je na grob neznanega srbskega vojaka položil venec. — Spremljali so ga Radičevi ministri in poslanci ter več srbskih oficirjev. Radič je na grobu proslavljal junaštvo srbske armade, govoril je o tem, kako je srbsko vojaštvo »oslobodilo« hrvatske in druge kraje ter je klical: Živijo vojska!

Tako govori in dela sedaj Radič, ko se je politično oženil s Pašičem. Tako dela tudi večina Radičevih poslancev. Kelemina in Pucelj soglašata z njim.

Kaj pravite k temu Radičevemu preokretu vi slovenski vojaki, vi mladeniči in starši?!

Dobro premislite in sodite!

Vzglede političnega skakanja.

Vzglede političnega skakanja je pri nas v Sloveniji gospod Pucelj.

Puceljevo Samostojno je rodil po preobratu dr. Žerjav z namenom in ciljem: razbiti Slovensko ljudsko stranko. V zahvalo za samostojno kmetijsko politično rojstvo je Pucelj s svojimi poslaci slepo glasoval za glavni vzrok vseh jugoslovanskih, krivično porazdeljenih davčnih bremen in občnega nezadovoljstva za — vidovdansko ustavo. Nagrado za nepremišljeno sebično izdajo slovenske samostojnosti je prejel Pucelj iz rok Pašiča — več nego enoletno ministirovanje, ki je bilo Sloveniji le v škodo.

Puceljevo prvo prodajo slovenske samostojnosti je nagradil za osamosvojitve navdušeni slovenski narod s tem, da mu je izrekel že pri dveh skupščinskih volit-

vah nezaupnico in je ta Žerjavov sinko sameval v Beogradu po predzadnjih ter zadnjih volitvah.

Iz prvotno Žerjavovega otroka se je prelevil v — srbsko-zemljoradniškega. Uskoštvo iz slovenskega v srbski tabar mu ni prineslo zaželenega uspeha, radi tega je začel koj po zadnjih volitvah škiliti v Radičevo republiko.

Z znanim socialnim demokratom, avtonomistom in republikancem Albinom Prepeluhom je Pucelj sklenil pred meseci na Slovenskem Radičevo podružnico pod imenom: Zveza slovenskega kmetijskega ljudstva in prekrstil tudi svoj prvotno »Kmetijski list« v — »Kmetijski list«.

Skok radičevcev iz republike v monarhijo in v celotno zlo vidovdanske ustave je bil za Pucelja tako zapeljiv, da je zadnjo soboto izstopil iz srbskega zemljoradniškega kluba in bil sprejet v Radičevega in zakaj? Radičevci so v vladi, Pucelj je že enkrat na precej dolgo okušal dobrote vladne mize in sedaj je zopet lepa prilika, da kot novopečeni radičevci doseže, če že ne ministrske — pa vsaj čast državnega podtajnika v Pašič-Radičevi vladi.

Pucelj sam je upravičil svoj prestop pod Radičev klobuk z izgovorom, češ, da se hoče sedaj skupno z radičevci boriti zoper klerikalizem. Torej tudi pri naj-novejšem političnem skoku g. Pucelj ni mogel zatajiti svojega Žerjavovega očetovstva in radi tega je tudi priznal, da se je prelevil v hrvatsko-centralistično osmerjenega politika samo radi tega, da bi se boril v prvi vrsti za svoje osebne, dobičkanosne koristi in zoper klerikalce, ki neustrašno bijejo boj za osamosvojitve Slovenije.

Tudi zadnji Puceljev politični skok potrjuje resnico reka, ki se glasi: Kar mačka rodi, miši lovi — — — Kar Žerjav rodi, se bori zoper samostojnost mile nam Slovenije in med temi mesetarji za popolno prodajo avtonomne Slovenije je tudi najnovejši član Radičevega, sedaj vladnega kluba — g. Ivan Pucelj.

Iz poglavja o narodnem gospodarstvu.

Iz jugoslovanskega lesnega trga.

Italijanska lira vedno pada in to denarno padanje ovira izvoz našega lesa v Italijo. Ako še bo lira dalje časa lezla navzdol, bo prišlo do popolnega zastoja našega lesnega izvoza na Italijansko. Dvig našega dinarja tudi zdatno ovira našo lesno trgovino. Na vsak način pač moramo skrbeti za to, da nam ostane italijanski les ni trg ohranjen še v naprej. Ne smemo pozabiti na dejstvo, da bo prišla naša lesna trgovina v zelo resen in nevaren položaj, ako bo italijanska lira še naprej šla rakovo pot in bo naš dinar raste. Upoštevati je treba tudi našo novo carinsko tarifo, ki ima zelo kvarljiv vpliv na naš lesni trg. Nova carinska tarifa namreč dovoljuje prosti uvoz drv v naše pokrajine. Ravno Rumunija bo s svojim kurivom potom konkurence v naši državi delala lesnim trgovcem velike nepravilnosti in težave. Na izvoz našega sirovega lesa so udarjeni v zadnjem času od državne strani tako visoki izdatki, da ta ne pride niti v poštev. Državna oblast je zavrla izvoz sirovega lesa predvsem radi tega, da je zaščitila naše žage. Izvoz bukovega sirovega lesa je popolnoma izključen in to radi tega, ker roba od tako neznatne kakovosti

in pri nizki ceni ne more prenesti vseh mogočih stroškov in izdatkov, ki so združeni z izvozom. V Italiji srečujejo izvozniki našega bukovega lesa: avstrijsko, čehoslovaško, rumunsko in rusko konkurenco. Bi že bil pač čas, da bi naša vlada sklenila trgovinsko pogodbo s Španijo. Ako bomo radi padca lire in porasta dinarja izgubili italijanski lesni trg, potem bi nam še ostala edina Španja, ki rabi zelo veliko raznega lesa ter ima stalno ter zadovoljivo valuto.

Iz ravnokar omenjenega je pač razvidno, da je položaj na našem lesnem trgu presnelo opasen. Vlada bo morala napovedano znižanje prevozne tarife bržkone uresničiti, sicer bo to prepozno. Izvoz našega lesa na Francosko je zelo malenkosten. Naše lesno blago še v majhnih partijah roma v severno Francijo. Veliko povpraševanje je po našem trdem lesu. Grčija in severna Afrika uvažata vedno le stavbeni les, pa tudi v teh dveh državah ovira naše lesne izvoznike: avstrijska, čehoslovaška, rumunska ter ruska konkurenca. Naša lesna trgovina z Madžarsko je popolnoma v zastoju. Uporaba našega lesa v državi sami je v zadnjem času zelo poskočila in to predvsem radi oživljenja stavbene podjetnosti po naših večjih mestih.

Kakor smo že zgoraj omenili, mrcvarijo in uničujejo našo lesno trgovino njeni štirje glavni sovražniki, in ti so predvsem: Naraščajoča vrednost dinarja. Komaj se je našim lesnim trgovcem posrečilo, da so pri velikih zgubah porastu dinarja približali lesne cene, jih je zadel v najbolj živo padec lire in naši izgledi na izvoz v Italijo so splavali po vodi. Tretji sovražnik našega lesnega izvoza je nova carinska tarifa. Nova carinska tarifa je popolnoma zavrla izvoz lat in štafelonov, ker je na to robo udarjenih preveč izvoznih in carinskih stroškov. Po novi carinski tarifi znaša namreč izvozna carina za late ter štafelne 20 zlatih dinarjev pri 100 kg. Na ta način je namreč izvoz glavnega stavbenega blaga, ki je šlo poprej v Grčijo in severno Afriko, onemogočen. Radi naše nove carinske tarife bogatijo rumunski lesni trgovci, ki so sedaj zagospodarili na poprej naših lesnih tržiščih na Grškem in v severni Afriki. Četrty sovražnik našega lesnega trga je previsoka prevoznina na železnicah. — Na našem lesnem trgu vlada zadnji čas popolna tišina. Trgovina z drvami je v popolnem zastoju.

Z našega žitnega trga.

Naš žitni trg se je začel zadnje dni nekoliko bolj živahno razvijati, a pravi promet z žitom se še ni začel in to radi deževnih nalivov. Pospravljanje žita z njiv se je radi deževja zakasnilo za dobra dva tedna.

Trgovina s pšenico je precej omahljiva. Cene se nekaj časa utrjuje, nato zopet poslabšajo, vohcem pa se gibljejo pšenične cene navzdol. Ponudba pšenice je velika, a trgovci sedanjim cenam nič kaj ne zaupajo, ker so uverjeni, da bodo cene pšenice znatno padle. Koncem zadnjega tedna so začeli pšenični producenti ponujati pšenično blago po znižanih cenah. V Bački je tudi nastopilo znižanje pšeničnih cen, in sicer je padla pšenica od 300 na 280 D. Kljub temu znatnemu padcu še večji žitni trgovci vedno odlašajo z nakupom večjih količin. Trgovci se izgovarjajo na Madžare, ki so vrgli na naš žitni trg svojo novo pšenico in jo ponujajo od 80 kg kvalitete teže paritetno Čakovci ali Ljubljana po 315 D. To je prilično povoljna cena ako upoštevamo dejstvo, da je madžarska pšenica glede kakovosti boljša nego naša. Ne smemo pozabiti, da so letos na Madžarskem zelo veliko našli in bo letos madžarsko žito naš zelo ne-

česopisa, ki mu je kakor kaka brisača iz desnice visel na mizi. V drugi roki je držal dolgo porcelanasto pipo.

Vsi njegovi tovariši s plavimi lasmi, ki so se jim v dolgih kodrih usipali čez ovratnike kratkih jopičev, so kvišku držali vrče ter ga poslušali. Po sva vstopila, sva slišala, kako so si ponavljali besede: »Za domovino! Za domovino!«

Napivali so saksonskim vojakom, čitatelj pa se je pripognil, da tudi on dvigne svoj vrč. Debeli pivovar s sivimi, kodrastimi lasmi, ploščatim nosom, okroglimi očmi in napihnjnimi lici pa je kričal z debelim glasom:

»Na zdravje! Na zdravje!«

Komaj sva bila v dimu prišla nekaj korakov daleč, je naenkrat vse utihnilo.

»Tovariši, ne dajte se motiti!« je zaklical Zimmer. »Le naprej čitajte! Tudi midva bi rada slišala kaj novega.«

Mladiči pa naju niso hoteli slušati. Starejšina je stopil z mize, zganil časopis ter ga vtaknil v žep.

»Je že končano!« je rekel.

»Da, končano je!« so pritrdili drugi ter se spogledali s čudnimi obrazi.

Nekaj saksonskih vojakov je takoj zapustilo dvorano in izginilo, kakor bi šli na zrak na dvorišče.

Debeli gostilničar naju je vprašal:

»Morda ne veda, da je velika dvorana na oni strani?«

»O, seveda veda«, je odgovoril Zimmer. »A ta mala dvorana mi je ljubša, ker smo mi, dva stara tovariša in jaz, svoj čas zahajali sem, da smo izpraznili nekaj vrčev na čast Jeni in Auerstädtu. Ta dvorana mi vzbuja lepe spomine.«

»Tako? ... no, kakor hočeta ... kakor hočeta«, je odgovoril pivovar. »Ali hosta marčno?«

»Da, dva vrča in časopis.«

»Dobro!«

Prinesel nama je piva, Zimmer, ki je bil slep za vse okrog sebe, pa se je z dijaki pričel razgovarjati. Ti so se pa opravičili ter odhajali drug za drugim. Jaz sem iz vsega spoznal, da naju ti ljudje črtijo, in to tem bolj, čim manj so si upali svoje sovraštvo takoj pokazati.

V časopisu, ki je bil prišel s Francoskega, ni bilo govora o ničem drugem kakor o premirju, ki je bilo sklenjeno

po dveh novih zmagovitih bitkah pri Bautzenu in Wurzen. Zvedela sva zdaj, da se je to premirje pričelo 6. junija in da se v Pragi vrše pogajanja zaradi miru.

To me je seveda veselilo. Upal sem, da bodo zdaj vsaj pohablence in ranjence poslali domov. Zimmer pa je imel to navado, da je naglas mislil, zato je svoje mnenje razkričal po vsej dvorani. Pri vsaki vrstici mi je segel v besedo.

»Premirje?« ... je kričal. »Ali nam je treba premirje? Ali ni boljše, da bi tiste Pruse, ki smo jih potolkli pri Lützen, Bautzenu in Wurzen, pobili popolnoma? Ali bi nam bili morda oni dovolili premirje, ako bi nas bili premagali? — Vidiš, Jože, tak značaj je cesar. Predober je, predober je! To je njegova edina napaka. Pri Austerlitzu je bil naredil prav tako, in mi smo bili prisiljeni vse pričet z novoga. Predober je, ti pravim. Ko bi ne bil tako dober, bi mi gospodovali vsej Evropi!«

Govorec se je oziral na desno in levo, kakor bi hotel vprašati, kaj mislijo drugi. A drugi so delali samo čudne obraze in nihče ni hotel odgovoriti.

Nazadnje je Zimmer vstal.

Pojdva, Jože, je rekel. »Jaz sicer nič ne razumem o politiki, toliko pa rečem, da bi ne bili smeli dovoliti premirja tem lopovom. Ker so bili vrženi ob tla, jih je bilo tudi treba uničiti.«

Ko sva bila plačala, sva odšla in Zimmer je rekel:

»Ne vem, kaj imajo ti ljudje. Zdi se mi, kakor bi jih bila pri neki stvari motila.«

»To je že mogoče«, sem odgovoril. »Saj tudi niso bili videti tako prijazni in dobrodušni, kakor si mi jih ti opisal.«

»Ne, ne«, je odgovoril. »Ti mladiči so dosti slabši od starih dijakov, kakršne sem videl takrat. Tisti so pravzaprav živeli samo v pivovarni. Popili so čez dan dvajset ali celo trideset vrčev — še jaz jim nisem bil kos. Kakih pet ali šest izmed njih, ki so jih imenovali starejšine, so imeli velike brade in so bili sploh častitljivi videti. Ti mladiči pa so čisto drugačni.«

Pozneje sem večkrat premišljeval o tem, kar sem bil videl tisti dan, in sem prepričan, da so bili tisti dijaki člani »Krepostne zveze« (Fugendbund).

Ko sva se bila v gostilni »Pri grozdu« dobro najedla in vsak popil steklenico belega vina, sva se vrnila v bolnišnico in zvedela, da morava še ta večer iti spat v rosenhalsko vojašnico. Ta vojašnica je bila namreč nekako zbirališče za tiste, ki so bili pri Lützen ranjeni in so še pričeli okrevati. Živel se je tam, kakor se navadno živi v garniziji. Vsak večer in vsako jutro so morali prihajati k raportu. Čez dan so bili prosti. Vsake tri dni je prišel zdravnik bolnike pogledat; kdor je bil ozdravel, je dobil povelje za marš, s katerim se je zopet priključil svojemu oddelku.

Sedaj pa si predstavljajte položaj dvanaest do petnaest sto siromakov, oblečenih v sive plašče s svinčnimi grumbi, loncem podobne čake in od hoje pokvarjene čevlje, zraven bledih, bolnih in večinoma brez denarja, in to v mestu, kakršno je Lipsko. Prav nič se nismo postavljali med temi dijaki, meščani in mladimi, smejočimi se deklet, ki so nas kljub naši slavi imele za nemaniče.

Vse dobrote, a katerih mi je pripovedoval moj tovariš, so mi ta položaj delale le še žalostnejše.

Res je, da se nam je nekaj časa dobro godilo. A naši predniki se niso vedno pošteno in dostojno vedli proti ljudem, ki so z njimi ravnali kot z brati, in sedaj so nam zato vrata zapirali pred nosom. Zadovoljni smo morali biti s tem, da smo si od jutra do večera ogledovali javne prostore, cerkve in izložbena okna mesarjev.

Razvedrila smo iskali na vse mogoče načine: v kvartanju in drugih igrar. Midva z Zimmerom sva tistih šest tednov, ki sva jih prebila v Rožni dolini, večkrat šla okrog mesta, da nama ni bilo dolgčas. Na izprehodih sva šla včasih daleč po cesti, držeči proti Lützen. V gostilni »Pri krapu« sva potem pojedla jajčnik s slanino in ga zamočila s steklenico vina. Na upanje, kakor po bitki pri Jeni, nama niso hoteli dati ničesar več, zdi se mi celo, da bi si bil krčmar na čast nemške domovine dal plačati vse dvojno ali trojno, ako moj tovariš ne bi bil poznal cene slanine, jajce in vina tako dobro, kot vsak Saksonec.

Ko se je zvečer solnce skrilo za gozdi, sva se vračala v mesto med otožnim regljanjem žab, katerih kar mnogo v tamošnjih močvirjih.

(Dalje prihodnjik.)